

Broj/Broj:
Sarajevo/Sarajevo, 31. 3. 2011.

**IZVJEŠĆE O RADU
PARLAMENTARNOG VOJNOG POVJERENIKA BOSNE I HERCEGOVINE
ZA 2010. GODINU**

1. UVOD

Pripadnici oružanih snaga, sukladno preporuci Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, smatraju se uniformiranim građanima koji moraju uživati jednake temeljne slobode, uključujući i one definirane Europskom konvencijom o ljudskim pravima i Europskom socijalnom poveljom. To znači da moraju imati mehanizme zaštite svojih prava i dostojanstva kao i svi ostali građani, sukladno ograničenjima koje nameću specifični zahtjevi obavljanja vojnih dužnosti.

Evidentno je kako se od pripadnika oružanih snaga ne može očekivati da poštuju međunarodno humanitarno pravo i ljudska prava tijekom svoga djelovanja ukoliko se poštivanje ljudskih prava ne osigura u redovima vojske, zbog čega je nužno svijest o zaštiti ljudskih prava širiti u svim segmetnima oružanih struktura jedne zemlje.

Institucija parlamentarnog vojnog povjerenika BiH uspostavljena je Zakonom o parlamentarnom vojnom povjereniku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 51/09), koji je na snagu stupio 7. 7. 2009.

Time je uspostavljena nova institucija na području zaštite ljudskih prava i sloboda, namijenjena isključivo zaštiti ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH.

Sukladno odredbama Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon), Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH provelo je postupak izbora i prvim parlamentarnim vojnim povjerenikom BiH (u daljnjem tekstu: vojni povjerenik) imenovalo Boška Šiljegovića.

Mandat prvom vojnom povjereniku počeo je 16. 9. 2009. polaganjem prisege na 60. sjednici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH.

U ovome Izvješću dat je pregled stanja ljudskih prava pripadnika Oružanih snaga BiH te najznačajnije aktivnosti koje je vojni povjerenik provodio u 2010. godini.

1.1. Što je to vojni povjerenik

Parlamentarni vojni povjerenik BiH neovisan je povjerenik Parlamentarne skupštine BiH čiji je cilj jačati vladavinu prava, zaštitu ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta u Oružanim

snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH, kako je to zajamčeno Ustavom BiH i međunarodnim sporazumima u njegovom dodatku. Vojni povjerenik radi isključivo na profesionalnim osnovama, ne zastupajući, ne štiteći niti podrivajući interese bilo koje političke stranke, registrirane organizacije ili udruge, ili bilo kojega naroda u BiH.

1.2. Ciljevi uspostave institucije vojnog povjerenika

Cilj uspostave funkcije vojnog povjerenika jest povećati povjerenje u vojni sektor stvaranjem veće transparentnosti u cijeli upravni proces koji se provodi u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, bez dovođenja u pitanje vojne hijerarhije, autoriteta vojnog zapovjednog lanca ili smanjenja vojne spremnosti.

Institucija vojnog povjerenika upostavljena je s ciljem uklanjanja rizika da će zlouporaba i zlostavljanje pripadnika oružanih snaga proći nekažnjeno uslijed nedostatka povjerenja u interne stegovne postupke, te uslijed straha od odmazde vojnih zapovjednika, što bi moglo ugroziti zaštitu ljudskih prava pripadnika oružanih snaga.

Ministarstvo obrane BiH u svojoj strukturi ima uspostavljen Glavni inspektorat, koji se u unutarnjim vojnim okvirima obično bavi operativnim pitanjima, a osoba na toj funkciji istodobno je i djelatni pripadnik Oružanih snaga BiH. Glavni nedostatak toga mehanizma je što vojska provodi nadzor nad samom sobom, što bi moglo dovesti do sukoba interesa. Glavni inspektor ipak odgovara ministru obrane BiH. S druge strane vojni povjerenik je neovisan i za svoj rad odgovara Parlamentarnoj skupštini BiH.

1.3. Pravni okvir djelovanja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH

1. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, koja ima prvenstvo primjene u odnosu na sve zakone u Bosni i Hercegovini,
2. Zakon o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH,
3. Poslovnik o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH,
4. Pravilnik o suradnji parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Ministarstvom obrane BiH, Glavnim inspektoratom pri Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH,
5. Smjernice o osnovama suradnje parlamentarnog vojnog povjerenika BiH s Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH,
6. Naputak Ministarstva obrane o primjeni Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH i suradnji s parlamentarnim vojnim povjerenikom BiH,
7. OESS-ov Kodeks ponašanja o vojno-političkim aspektima sigurnosti.

2. NADLEŽNOSTI I OVLASTI

Nadležnosti vojnog povjerenika

- Istraživanje specifičnih pitanja po uputi Parlamentarne skupštine BiH i Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH,
- Istraživanje okolnosti koje upućuju na povredu ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta na temelju pritužbi ili na vlastitu inicijativu.

Ovlasti vojnog povjerenika

U obavljanju poslova iz svoje nadležnosti vojni povjerenik ima pravo:

- od ministra obrane BiH i osoblja podređenoga ministru zahtijevati informacije i pristup evidenciji,
- saslušati podnositelja pritužbe, svjedoka i stručnjaka,
- prepustiti nadležnoj instituciji da riješi pitanje – suradnja s Glavnim inspektoratom,
- izdati odgovorajuću preporuku nadležnoj instituciji,
- podnositi godišnja i posebna izvješća Parlamentarnoj skupštini BiH,
- pitanje proslijediti nadležnim tijelima za kaznene ili stegovne postupke,
- zahtijevati izvješća od ministra obrane BiH,
- u bilo kojem trenutku posjetiti jedinice i zapovjedništva OSBiH.

3. STANJE LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA VOJNIH OSOBA I KADETA U ORUŽANIM SNAGAMA BIH I MINISTARSTVU OBRANE BIH

3.1 Pritužbe - opće informacije

Svaka vojna osoba ili kadet u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH ima pravo neposredno kontaktirati s vojnim povjerenikom, bez posredovanja oficijelnih službi, te podnijeti pritužbu.

U slučaju predaje pritužbe nadležnoj jedinici u kojoj je podnositelj na službi, odgovorna je osoba obvezna u što kraćem roku, mimo zapovjedne i kontrolne linije, pritužbu na naprikladniji način uputiti vojnom povjereniku.

Neki od razloga za podnošenje pritužbe mogu biti:

- prava i dužnosti pripadnika oružanih snaga (postoji li diskriminacija glede ostvarivanja prava i obavljanja dužnosti, jesu li propisi pravilno primijenjeni te jesu li upravni postupci provedeni sukladno zakonu),

- način rukovođenja i ponašanja nadređenih (je li prisutno omalovažavanje, povreda ljudskog dostojanstva, postoji li očigledno šikaniranje i zlouporaba zapovjednih ovlasti),
- modaliteti vojne obuke (jesu li sukladni s utvrđenim vojnim standardima, da li je bilo neprimjerenog ponašanja prema kadetima za vrijeme provođenja obuke),
- primjena stegovnih propisa (je li stegovni postupak vođen sukladno jasno utvrđenim procedurama, jesu li dokazani navodi zbog kojih je pokrenut stegovni postupak, je li stegovna mjera primjerena povredi dužnosti koja je utvrđena u stegovnom postupku),
- propisi o radnom vremenu, plaći i naknadama (jesu li propisi jednako primijenjeni na sve pripadnike oružanih snaga, jesu li pri primjeni propisa učinjene pogreške zbog kojih posljedice snose vojne osobe),
- lokacija i vrsta dodijeljenog zadatka (je li naredba u skladu s fizičkom spremom i osposobljenosti vojnika, je li ispoštovano načelo jedankog tretmana za sve, je li bilo više premještaja nego što je to primjereno standardima službe i jesu li u tim premještajima izravno vršeni određeni pritisci na vojnike u smislu određenog oblika kažnjavanja),
- prigovori glede uvjeta života (kao što je smještaj, odjeća),
- pristup medicinskim službama i liječenju (primjerice, ukoliko se vojnik na straži razboli a zapovjednik mu ne dopusti odlazak liječniku),
- pitanja koja se tiču promaknuća, ocjena radnih rezultata (posebno je bitno jesu li utvrđeni kriteriji jednako primijenjeni na sve vojnike te postoji li diskriminacija u postupku promaknuća).

3.2. Postupanje povodom pritužba

U izvještajnom razdoblju zaprimljeno je 132 pritužbe, koje se prema sadržaju i problemima što su njima obuhvaćeni mogu podijeliti u sljedeće skupine:

1. statusna pitanja u vezi s okončanjem profesionalnog angažmana u Oružanim snagama BiH – 48 pritužbi,
2. postupak promaknuća pripadnika Oružanih snaga BiH kroz postupak činovanja – 31 pritužba,
3. primjena Zakona o plaćama i naknadama u institucijama BiH, posebno u segmetnu koji se odnosi na naknadu troškova stanovanja i prijevoza – 23 pritužbe,
4. ostala pitanja – 2 pritužbe,
5. obraćanje civila angažiranih u Oružanim snagama BiH – 23 pritužbe,
6. anonimne pritužbe – 5 pritužbi.

Ured parlamentarnog vojnog povjerenika BiH obradio je i riješio 75 pritužba, pri čemu je uz neposredni angažman i posredovanje vojnog povjerenika riješeno 36 pritužba, dok je za 39 predmeta vođen istražni postupak.

Postupajući povodom pojedinačnih pritužba, vojni povjerenik BiH izdao je četiri preporuke u predmetima u kojima je nakon provedenih istražnih radnji utvrđeno da je bilo povrede ljudskih prava i temeljnih sloboda pripadnika Oružanih snaga BiH, a čiji sadržaj dajemo u nastavku.

3.2.1. Prestanak službe profesionalnim vojnim osobama u Oružanim snagama BiH

U 2010. godini Ministarstvo obrane BiH započelo je postupak za prestanak profesionalne vojne službe osobama kojima, sukladno članku 101. Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09 i 74/10)., zbog dobne granice istječu ugovori o profesionalnom angažmanu u Oružanim snagama BiH. U vezi s tim, vojni povjerenik održao je niz sastanaka s pripadnicima Oružanih snaga BiH koji su dobili naredbu o časnom otpustu, te se na njihovu molbu uključio u proces praćenja aktivnosti koje je Ministarstvo obrane BiH provodilo u postupku otpusta profesionalnih vojnih osoba. Tim povodom održano je niz sastanaka, među kojima se posebno mogu izdvojiti oni održani 8., 11. i 17. siječnja 2010. s predstavnicima Ministarstva obrane BiH, Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH i tima za tranziciju osoblja.

Ovdje se posebno mora istaknuti činjenica da je rad vojnoga povjerenika u ovome procesu bio koncipiran isključivo na praćenju procedura otpusta profesionalnih vojnih osoba iz Oružanih snaga BiH, a sve radi sprečavanja mogućih povreda temeljnih ljudskih prava te osiguranja transparentnosti cjelokupnog procesa.

Ministarstvo obrane BiH i Oružane snage BiH provodili su postupak otpusta u utvrđenim ciklusima, kako bi se održala stabilnost i borbena spremnost Oružanih snaga BiH, što je davalo mogućnost pripadnicima Oružanih snaga BiH kojima je istekao ugovor njegovoga produljenja do kraja 2010. odnosno do veljače 2011. godine. U skladu s tim su, putem naredaba, kao temeljne kriterije za predlaganje osoba za otpust, odnosno za privremeno produljenje vojne službe, utvrdili sljedeće: operativna sposobnost jedinica, dosadašnje izvršenje zadataka u Oružanim snagama BiH, potreba službe, školska sprema, pojedinačno zalaganje, službena ocjena, stegovna ili kaznena odgovornost, mišljenje prvonadređenoga zapovjednika, tijek službe, prekidi u službi, fizička sprema, zdravstvena sposobnost, stupanj invalidnosti i regionalna zastupljenost. Također, kao poseban kriterij utvrđen je i socijalni status pripadnika Oružanih snaga BiH kojima ističe ugovor.

Postupajući povodom pritužba, vojni povjerenik utvrdio je da u pojedinim slučajevima nisu ispoštovani navedeni kriteriji i da procedure nisu bile transparentne, da nije primijenjeno načelo jednakih mogućnosti prema istim ili sličnim sposobnostima te da nije poštivano načelo materijalne istine, zbog čega sve činjenice nisu bile potpuno i pravilno utvrđene.

Kako bi se uočene nepravilnosti otklonile, vojni povjerenik izdao je preporuku sljedećega sadržaja:

- I. Potrebno je da Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH osiguraju jednaku primjenu kriterija za predlaganje pripadnika Oružanih snaga BiH za otpust, sukladno članku 101. Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, u svim zapovjedništvima i jedinicama Oružanih snaga BiH.
- II. Poduzeti sve mjere kako bi načela transparentnosti, materijalne istine, pravednosti i jednakih mogućnosti bila potpuno ispoštovana, a naročito kroz sljedeće:
 - Kriterije, temeljem kojih se utvrđuje popis pripadnika Oružanih snaga BiH koji će biti otpušteni iz profesionalne vojne službe, postaviti na vidnom mjestu u vojarnama i jedinicama,

- utvrđene popise za otpust objaviti najkasnije 30 dana prije planiranog otpusta, kako bi eventualni propusti u sastavljanju popisa mogli biti pravovremeno otklonjeni,
- pružiti jednake mogućnosti svim pripadnicima Oružanih snaga BiH koji su uvršteni u popis za otpust da ukažu na moguće propuste u primjeni i vrednovanju kriterija u njihovom slučaju.

Ministarstvo obrane BiH i Oružane snage BiH primijenili su preporuku, nakon čega je broj pritužba na postupak otpusta iz profesionalne vojne službe znatno smanjen.

Vojni povjerenik u svome je radu nastojao posredovanjem riješiti što veći broj predmeta kako bi se uočene nepravilnosti otklonile, te kako bi se nadređenima skrenula pozornost na određene pojedince kojima je pravo ugroženo.

Primjer: Dvije sestre, pripadnice Oružanih snaga BiH, obratile su se vojnom povjereniku navodeći da su otpuštene iz profesionalne vojne službe istoga dana. Posebno su iznijele teško socijalno stanje obitelji jer su one jedini hranitelji u kućanstvu u kojem žive s ocem, teškim invalidom, i bolesnom majkom, te da je jedna od sestara prilikom ranjavanja u ratu ostala bez jednog plućnog krila. Na intervenciju vojnog povjerenika, ministar obrane BiH poništio je naredbu o "časnom otpustu" za jednu od sestara, te joj je ugovor produljen do kraja 2010. godine polazeći upravo od teškog socijalnog statusa pripadnica Oružanih snaga BiH.

3.2.2. Postupak promaknuća pripadnika Oružanih snaga BiH

Postupak promaknuća i napredovanja u službi u Oružanim snagama BiH pitanje je koje je vojni povjerenik najviše istraživao u predmetima. Uočeno je da procedure u pojedinim slučajevima nisu bile transparentne te da rang-liste nisu bile dostupne svim pripadnicima Oružanih snaga BiH. Poseban segment koji se tiče promaknuća jesu podzakonski akti temeljem kojih je provođeno promicanje, a koji u svojim pojedinim dijelovima nisu bili ni međusobno niti usklađeni sa zakonima, što je u određenim slučajevima dovodilo do kolizije i različitog tumačenja istog pravnog pitanja.

Vojni povjerenik je u pravcu unapređenja postupka promaknuća pripadnika Oružanih snaga BiH izdao preporuku, a razlog za izdavanje ove preporuke bile su pritužbe pripadnika Oružanih snaga BiH koji su sudjelovali u postupku promaknuća prema novom Pravilniku o promaknuću, broj: 13-02-3-1614/10 od 1. 4. 2010. (u daljnjem tekstu: Pravilnik), te Napatku o primjeni Pravilnika, koji je donijelo Ministarstvo obrane BiH. Budući da su u ovom ali i u drugim pravilnicima uočene određene nelogičnosti, primjerice da su Napatkom, a ne Pravilnikom, postavljeni dodatni uvjeti za promaknuće kroz razine vojno-stručnog usavršavanja, čime su stvarno izmijenjeni kriteriji za promaknuće, pri čemu u Pravilniku nisu uvedeni pojmovi karijerne, funkcionalne i specijalističke razine niti su dane njihove definicije.

Također, za primjer neusklađenosti podzakonskih akata sa Zakonom o službi u Oružanim snagama BiH može se navesti i obvezno godišnje ocjenjivanje pripadnika Oružanih snaga BiH, što je jedan od uvjeta za promaknuće.

Naime, članak 5. st. (3), (4) i (5) Napatka u suprotnosti su s člankom 116. točka d), člankom 122. stavak (4) Zakona o službi u Oružanim snagama BiH, Pravilnikom o ocjenjivanju rada profesionalnih vojnih osoba, broj:04-02-4057/06 od 28. 7. 2006., te člankom 3. točka b) Napatka. Radi pojašnjenja, u nastavku ćemo citirati odredbe Zakona i Napatka kako slijedi:

"Članak 116.

d) prijedlog za promaknuće u zadnja dva ocjenjivanja."

"Članak 122.

(4) Ocjenjivanje profesionalnih vojnih osoba obavlja se svake kalendarske godine ili na temelju potrebe službe."

"Članak 3. Naputka (Posebni kriteriji za promaknuće)

b) službena ocjena u zadnja dva ocjenjivanja."

Pravilnikom o ocjenjivanju rada profesionalnih vojnih osoba decidirano je utvrđen postupak ocjenjivanja na godišnjoj razini, s posebnom obvezom Zapovjedništva za upravljanje osobljem kao tijelom za provedbu Pravilnika i procedura ocjenjivanja. U vezi s tim, suvišna je iznimka od postavljenog uvjeta dva uzastopna ocjenjivanja, koji je proizvoljno utvrđen Naputkom nasuprot citiranih odredaba. Također, neobjašnjiva je odredba članka 5. stavka (4) Naputka s jedne strane, jer su člankom 52. Pravilnika o ocjenjivanju rada profesionalnih vojnih osoba prestali važiti pravilnici o ocjenjivanju u prijašnjem ministarstvu obrane Republike Srpske i prijašnjem federalnom ministarstvu obrane, a s druge strane jer su pripadnici Oružanih snaga BiH od stupanja na snagu ovoga Pravilnika do danas morali biti ocijenjeni prema njegovim odredbama. Sporna je također i odredba o ocjenama iz mirovnih misija i s vojno-stručnih usavršavanja.

Vojni povjerenik posebno je cijenio neprihvatljivim Naputkom isključiti obvezu povjerenstva za promaknuće da pismeno odgovara na pojedinačne prigovore, što je u suprotnosti s pravom sudionika u postupku na djelotvoran pravni lijek. Shodno tome, Naputak mora biti usklađen s odredbama Zakona o upravnom postupku.

Ministarstvo obrane BiH djelomično je provelo preporuku, te je aktom broj: 13-02-3-4484-4/09 od 2. 11. 2010. uputilo 12 pravilnika na objavu, i to:

1. Pravilnik o postupku za naknadu materijalne štete u OSBiH, broj:13-02-3-1616/10 od 1. 4. 2010. godine,
2. Pravilnik o prijmu u vojnu službu, broj: 13-02-3-1621/10 od 1. 4. 2010. godine,
3. Pravilnik o ishrani u OSBiH u miru, broj: 13-02-3-1622/10 od 1. 4. 2010. godine,
4. Pravilnik o kriterijima ishrane u OSBiH u miru, broj: 13-02-3-1623/10 od 1. 4. 2010. godine,
5. Pravilnik o uporabi zastava i obilježja u OSBiH, broj: 13-02-3-1625/10 od 1. 4. 2010. godine,
6. Pravilnik o vojnim letačima i letačkoj službi u MO i OS BiH, broj:13-02-3-1626/10 od 1. 4. 2010. godine,
7. Pravilnik o vojnoj stezi i stegovnom postupku, broj: 13-02-3-1627/10 od 1. 4. 2010. godine,
8. Pravilnik o utvrđivanju načina i kriterija za korištenje godišnjeg odmora i dopusta PVO-a na službi u OSBiH, broj: 13-02-3-1628/10 od 1. 4. 2010. godine,
9. Pravilnik o nadležnostima starješina za donošenje upravnih i drugih akata, broj: 13-02-3-1629/10 od 1. 4. 2010. godine,
10. Pravilnik o pukovnijama OSBiH, broj: 06-02-3-1746-1/10 od 4. 8. 2010. godine,
11. Pravilnik o svečanostima i počastima u OSBiH, broj: 06-02-3-3578/10 od 4. 8. 2010. godine,

12. Pravilnik o sudjelovanju pripadnika Ministarstva obrane i Oružanih snaga BiH u operacijama potpore miru i drugim aktivnostima u inozemstvu, broj 07-02-3-4076/10 od 9. 9. 2010. godine.

Također, Ministarstvo obrane BiH ažuriralo je još 11 pravilnika čije nazive dajemo u nastavku:

1. Pravilnik o promaknuću vojnih osoba u OSBiH, broj: 13-02-3-1614/10 od 1. 4. 2010. godine,
2. Pravilnik o radu VP-a OSBiH, broj: 13-02-3-1617/10 od 1. 4. 2010. godine,
3. Pravilnik o ocjenjivanju rada PVO-a, broj: 13-02-3-1618/10 od 1. 4. 2010. godine,
4. Pravilnik o sustavu klasifikacije vojnih osoba u OSBiH, broj: 13-02-3-1619/10 od 1. 4. 2010. godine,
5. Pravilnik o vojnoj iskaznici, broj: 13-02-3-1620/10 od 1. 4. 2010. godine,
6. Pravilnik o provođenju protokolarnih aktivnosti u MO i OS BiH, broj: 13-02-3-1624/10 od 1. 4. 2010. godine,
7. Pravilnik o kućnom redu u MOBiH, broj: 13-02-3-1630/10 od 1. 4. 2010. godine,
8. Pravilnik o nagradama i pohvalama u MO i OS BiH, broj:13-02-3-1631/10 od 1. 4. 2010. godine,
9. Pravilnik o školovanju i usavršavanju u MO i OS BiH, broj:13-02-3-1632/10 od 1. 4. 2010. godine,
10. Pravilnik o upravljanju personalnom evidencijom, broj: 13-02-3-1633/10 od 1. 4. 2010. godine,
11. Pravilnik o novčanoj nagradi zaposlenicima MO i OS BiH, broj:10-02-3-4270/10 od 29. 9. 2010. godine.

Realizacija ove preporuke bit će praćena i u idućem razdoblju, a sve radi što transparentnijeg provođenja procedura te davanj jednakih mogućnosti za promaknuće pripadnicima Oružanih snaga BiH prema osobnim i profesionalnim kvalitetama.

3.2.3. Pravo na nacionalno opredjeljenje

Provodeći istražne radnje vojni povjerenik utvrdio je da visokorangirani časnici osporavaju pravo na nacionalno opredjeljenje pojedincima u Oružanim snagama BiH. Naime, nacionalna pripadnost vojnika određuje se prema tome jesu li u službu u Oružanim snagama BiH prešli iz bivše vojske Federacije BiH ili Republike Srpske, što je posebno zabrinjavajuće sa stajališta izgradnje stabilnih Oružanih snaga BiH. Pitanje je to kojemu će se ubuduće neminovno morati pridavati značajna pažnja, jer je sadašnje postupanje protivno Ustavu BiH i Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava.

U vezi s ovim pitanjem, vojni je povjerenik BiH izdao sljedeću preporuku:

- I. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH obvezni su ispoštovati pravo XY na nacionalno opredjeljenje.
- II. Tijekom postupka otpusta XY ne smije se "tretirati kao Bošnjak", već se mora poštivati njegov osobni integritet i pravo na izjašnjavanje - Hrvat, katoličke vjeroispovijesti.
- III. Formacijsko mjesto dodijeljeno određenoj etničkoj skupini ne može i ne smije biti osnovom za nacionalnu odrednicu osobe koja je raspoređena na to mjesto, već se,

unatoč formaciji, mora poštivati neotuđivo pravo konstitutivnih naroda, nacionalnih manjina i ostalih da se izjasne onako kako žele.

Ministarstvo obrane BiH u cijelosti je provelo ovu preporuku, međutim ovaj problem zabilježen je i u nekim drugim slučajevima u kojima se osobama osporava pravo na nacionalno opredjeljenje, a čime se izravno ugrožava njihov nacionalni identitet.

3.2.4. Uvjeti boravka i smještaja u vojarnama Oružanih snaga BiH

U 2010. godini vojni je povjerenik posjetio 27 vojarni u kojima je, osim prezentacija o ulozi i značaju uspostave institucije vojnog povjerenika, ostvario uvid u uvjete života i rada pripadnika Oružanih snaga BiH.

Nakon analize stanja u svim vojarnama može se zaključiti da su pripadnici Oružanih snaga BiH suočeni s problemima neuvjetnih prostorija, pri čemu su posebno neuvjetni sanitarno-higijenski prostori u pojedinim vojarnama.

Cijeneći potrebu da se pripadnicima Oružanih snaga BiH mora osigurati minimum uvjeta za normalan rad, vojni povjerenik u tom je pravcu izdao sljedeću preporuku:

- I. Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH obvezni su pripadnicima 2. pješačke satnije 1. pješačke bojne 6. pješačke brigade (u daljnjem tekstu: 2. ps/1. pb/ 6. pb) osigurati jednake uvjete života i rada u vojarni "Žarko Zgonjanin" u Prijedoru kao i većini pripadnika Oružanih snaga BiH raspoređenih na drugim lokacijama.
- II. U što kraćem roku pokrenuti postupak izdvajanja novčanih sredstava za uređenje kuhinjsko-blagovaoničkog bloka i sanitarno-higijenskih prostora, a potom, ako se za to stvore financijske pretpostavke, i ostalih prostora u kojima žive i rade pripadnici 2. ps/1. pb/ 6. pb.
- III. Poduzeti sve mjere kako bi se u vojarni "Žarko Zgonjanin" osigurala minimalna razina higijensko-zdravstvenih uvjeta.

Naime, vojni povjerenik je nakon pregleda prostorija u kojima žive i rade pripadnici spomenute satnije konstatirao da su uvjeti u vojarni nedopustivi za normalan rad, naročito sa stajališta higijensko-zdravstvenih uvjeta. Prilikom posjeta utvrđeno je da je zgrada vojarni u izuzetno lošem stanju te da higijensko-zdravstveni uvjeti ne ispunjavaju ni minimum dopustivog standarda. Imajući u vidu stanje vojarni te broj pripadnika Oružanih snaga BiH koji su raspoređeni na toj lokaciji, postojala je opravdana sumnja da bi postojeći higijenski uvjeti mogli ozbiljno ugroziti njihovo zdravlje.

3.2.5. Opća ocjena stanja ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta u Oružanim snagama BiH i Ministarstvu obrane BiH

Stanje ljudskih prava i sloboda pripadnika Oružanih snaga BiH može se ocijeniti dobrim. Povrede su zabilježene u pojedinačnim slučajevima, ali je vodstvo Ministarstva obrane BiH i Oružanih snaga BiH spremno sve propuste u procedurama te uočene nepravilnosti otkloniti u korist pripadnika Oružanih snaga BiH, što je dalo ohrabrenje i potvrdu da nema sustavih povreda ljudskih prava.

Vojni povjerenik je, postupajući po pritužbama, nastojao u što je moguće većoj mjeri posredovanjem riješiti problem, na zadovoljstvo osobe koja je uputila pritužbu, pri čemu su ministar obrane BiH i najviše vojno vodstvo poduzimali mjere na otklanjanju svih uočenih nepravilnosti.

Posebno je vrijedna spomena činjenica da tijekom izvještajnog razdoblja nije bilo niti jedne pritužbe u vezi s vjerskim slobodama, čemu je zasigurno doprinijela i veoma dobro uspostavljena vjerska služba u Oružanim snagama BiH. Vojni povjerenik cijeni da je uloga vjerskih vojnih službi ključna u izgradnji stabilnih oružanih snaga kroz širenje svijesti o poštivanju čovjeka i njegovih ljudskih prava i sloboda.

Međutim, ostali su i dalje neriješeni pojedini uočeni problemi koji mogu biti uzrokom povrede ljudskih prava u pojedinim područjima, pri čemu vojni povjerenik smatra nužnim da sva tijela koja se bave sektorom obrane i sigurnosti trebaju i moraju dati svoj doprinos kako bi se nepravilnosti otklonile, a stupanj prava i pravednosti u zaštiti svih pripadnika Oružanih snaga BiH podigao na višu razinu.

U nastavku dajemo pregled uočenih problema i preporuke vojnog povjerenika za njihovo otklanjanje:

- I. **Medicinska njega i liječenje pripadnika Oružanih snaga BiH koji su raspoređeni na službu izvan mjesta prebivališta.** Ove osobe nemaju pravo na besplatno liječenje u mjestima u kojima obavljaju svoje dužnosti, unatoč činjenici što obavljaju iznimno specifične poslove koji su opasni za zdravlje i život. Ministarstvo obrane BiH treba u budućnosti pronaći način kako će se ovo pitanje riješiti u korist pripadnika Oružanih snaga BiH;
- II. **Zakon o službi u Oružanim snagama BiH** ("Službeni glasnik BiH", br. 88/05, 53/07, 59/09 i 74/10) glede umirovljenja časnika i dočasnika **ne primjenjuje se na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine.** Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH treba uložiti dodatne napore kako bi se osigurala potpuna primjena Zakona na teritoriju cijele Bosne i Hercegovine;
- III. **Vojne osobe koje su angažirane u operacijama humanitarnog deminiranja - protuminske akcije (PMA)** suočene su s nizom problema i poteškoća u obavljanju svojih poslova i zadataka, među kojima se mogu izdvojiti:
 - postupci javnih nabava su prespori, što uzrokuje kašnjenja u nabavi i isporuci dotrajale deminerske opreme (rezervni dijelovi, alati, šljemovi i zaštitni prsluci kojima istječe rok uporabe) i materijala za markiranje,
 - vidljivi su problemi u održavanju sustava za strojnu pripremu zemljišta,
 - nedovoljna ishrana pasa za otkrivanje eksploziva,
 - smanjenje osoblja po osnovi prestanka ugovora o profesionalnoj vojnoj službi, pri čemu je otpušteno 164 vojnih osoba, dok je u procesu PMA trenutačno angažirano 203 vojne osobe. Manjak potrebnoga osoblja dodatno otežava i neplansko znavljanje osoblja pa je tako od 34 manualna tima, koliko ih je bilo prije otpusta, sada formirano 18 manualnih timova.Ministarstvo obrane i Zajednički stožer moraju što prije poduzeti potrebne mjere radi otklanjanja uočenih problema u što je moguće većoj mjeri, jer spora popuna deminerskih timova novim osobljem, dugotrajno osposobljavanje osoblja, te vrlo

spora nabava nove i održavanje postojeće deminerske opreme za poslove humanitarnog deminiranja mogu dugoročno imati štetne i velike posljedice sa sigurnosnog aspekta za područja koja su predmetom deminiranja.

IV. U ocjenjivanju pripadnika Oružanih snaga BiH uočene su određene nepravilnosti te izražena subjektivnost pri davanju ocjena. Na ovom su području poduzete značajne mjere, međutim Ministarstvo obrane BiH i dalje mora raditi na utvrđivanju objektivno mjerljivih kriterija prilikom ocjenjivanja;

V. Utvrditi pravo na naknade koje nemaju karakter plaće, poput prava na stanarinu, prava na odvojeni život, posebnih vojničkih dodataka. Ovdje je bitno istaknuti da je pravo na odvojeni život uvjetovano pravom na stanarinu, pa osobe koje rade na specifičnim terenima, kao što su radiovezivna čvorišta ili deminerski tereni, a iz objektivnih okolnosti ne mogu sklopiti ugovor sa stanodavcima jer su ta područja npr. nenaseljena, ne mogu ostvariti ni pravo na odvojeni život od obitelji.

K tomu, uočena je spornost administracije u Ministarstvu obrane BiH te iznimno složena i spora pismena komunikacija na relaciji pripadnik Oružanih snaga BiH - Ministarstvo obrane BiH i obratno, a posljedice toga snose vojnici na terenu. Naime, nakon naredbe o premještanju procedure u vezi s raskidom ugovora sa starim stanodavcem i zaključivanja ugovora s novim stanodavcem traju predugo, a samim time vojnici predugo čekaju početak isplate naknada po toj osnovi. Ministarstvo obrane BiH u ovom segmentu mora unaprijediti sustav izvješćivanja te rad administracije u potpunosti prilagoditi jedinicama na terenu.

Također je potrebno dodatno utvrditi kriterije za ostvarivanje prava na odvojeni život za specifične kategorije pripadnika Oružanih snaga BiH, koji neće biti uvjetovani pravom na stanarinu.

Nadalje, posebni vojnički dodaci nisu gradirani prema težini, uvjetima izvršenja i opasnosti izvršenja zadataka i radnih obveza, što stvara nezadovoljstvo kod određenih kategorija pripadnika Oružanih snaga BiH jer, primjerice, nisu jednaki uvjeti rada pripadnika Oružanih snaga BiH na Bistriku ili u Rajlovcu, te na radiovezivnim čvorištima. Vojni povjerenik ovdje posebno skreće pozornost na pripadnike Oružanih snaga BiH angažirane u tehničkoj radionici za remont i održavanje streljiva u Doboju koji rade na delaboraciji streljiva, te se njihov rad ne može kvalificirati kao rad s tvarima opasnim za zdravlje, već je to više rad s tvarima opasnim za život. Ministarstvo obrane BiH ovome problemu treba pristupiti studiozno i utvrditi mogu li se ova pitanja regulirati i na drugi način.

VI. Nazivi pojedinih vojarni nisu u duhu svih konstitutivnih naroda i nacionalnih manjina u Bosni i Hercegovini, zbog čega vojni povjerenik smatra da bi Zajedničko povjerenstvo za obranu i sigurnost BiH u idućem razdoblju trebalo pokrenuti inicijativu za izmjenu tih naziva.

4. RADNI POSJETI JEDINICAMA I ZAPOVJEDNIŠTVIMA ORUŽANIH SNAGA BIH

Vojni povjerenik je u 2010. godini započeo aktivnost posjeta jedinicama Oružanih snaga BiH u cilju prezentacije uloge i značaja parlamentarnog vojnog povjerenika BiH te Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH. Nakon obavljenih posjeta utvrđeno je sljedeće:

- I. sve lokacije naslijeđene su iz prijašnjih vojnih sustava, odnosno od IFOR-a, SFOR-a i EUFOR-a, osim novosagrađenih objekata u Orašju i Livnu;
- II. lokacije većih vojarni su u gradovima, dok su skladišta streljiva i pogonskog goriva izmještene izvan gradskih područja. Stacionarna komunikacijska čvorišta postavljena su na planinama;
- III. lokacije uglavnom ne posjeduju kvalitetnu dokumentaciju o stanju objekata i infrastrukture. Infrastruktura i objekti na lokacijama u prilično su lošem stanju, a smještajni kapaciteti za rad jedinica ograničeni su i djelomično neuvjetni zbog starosti objekata;
- IV. prilazni putovi prema vojnim lokacijama, kao i putna komunikacija unutar lokacija, nisu na potrebnoj razini;
- V. opskrba električnom energijom, vodom, toplinskom energijom, te odvoz smeća obavljaju se na temelju ugovora o pristupanju s nadležnim civilnim poduzećima, a grijanje prostorija na lokacijama je kombinirano, ovisno o postojećoj infrastrukturi;
- VI. ograda oko vojnih lokacija je dotrajala i u većini slučajeva ima oštećenja koja treba sanirati;
- VII. kantine ili restorani na lokacijama u lošem su stanju i u većini slučajeva iz tehničkih razloga nisu u mogućnosti pripremati hranu na dvije linije;
- VIII. za osiguranje postojećih lokacija angažira se veliki broj ljudi (oko 900 profesionalnih vojnih osoba na stražarskom i čuvarskom osiguranju mjesečno), i troše se velika materijalna i financijska sredstva kako za njihovu logističku podršku, tako i za samo tekuće održavanje i plaćanje komunalnih usluga.

Shodno tome, Ministarstvo obrane BiH i Zajednički stožer Oružanih snaga BiH moraju ulagati dodatne napore u cilju poboljšanja uvjeta boravka i rada pripadnika Oružanih snaga BiH u svim vojarnama i na svim lokacijama na kojima su razmješteni. Naime, primjetan je nerazmjer u kvaliteti uvjeta i rada među vojarnama, što se posebno odnosi na higijensko-sanitetske prostorije. Također, tijekom posjeta vojarnama vojnom povjereniku upućeno je mnogo prigovora na jednoličnu ishranu za pripadnike Oružanih snaga BiH koji su raspoređeni na stražama i za osoblje koje se nalazi na isturenim lokacijama poput radiorelejnih čvorišta. Probleme profesionalnim vojnim osobama na terenu stvara i nekvalitetna oprema s kojom rade te sporst pri nabavi opreme, pri čemu je utvrđeno da isporuka opreme od trenutka iskazane potrebe do isporuke te opreme traje predugo, što je posebno zabrinjavajuće kada je u pitanju rad deminerskih jedinica na terenu.

Na kraju, posebno se mora istaknuti i činjenica da je u svim jedinicama koje je posjetio vojni povjerenik za problem označeno pitanje straže u smislu da broj slobodnih dana koji se dobije po osnovi straže nije razmjernan broju dana provedenih na straži. Slijedom toga, broj dana i radnih sati provedenih na straži ne iskazuje se u potpunosti na platnim listama. Ministarstvo

obrane BiH mora u budućnosti izraditi detaljnu analizu ovoga problema, te utvrditi najbolje moguće rješenje u korist profesionalnih vojnih osoba.

U nastavku dajemo pregled posjećenih vojarni i lokacija:

1. **11. 2. 2010.** – **Dom Oružanih snaga BiH**, tom prilikom održana je prezentacija za pripadnike Ministarstva obrane BiH, Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH, Glavnog inspektorata i Operativnog zapovjedništva Oružanih snaga BiH;
2. **18. 2. 2010.** - **Vojarna "Rajlovac", Sarajevo**, u kojoj je obavljen posjet zapovjedništvu i jedinici TP, 2. helikopterskom skvadronu, bojni PZO i dijelu bojne LP brigade ZŠ i PZO;
3. **25. 2. 2010.** - **Vojarna "Mato Lučić Maturica", Kiseljak** i posjet Drugoj pješačkoj bojni Pete pješačke brigade. Osim vojnog povjerenika BiH, u posjetu su, u ime Parlamentarne skupštine BiH, sudjelovali i predstavnici Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH: Ivo Miro Jović, član Povjerenstva, Dragica Hinić, tajnica, i Jovica Katić, stručni suradnik u Povjerenstvu;
4. **4. 3. 2010.** - **Vojarna "Zaim Imamović", Pazarić**, u kojoj je stacioniran Centar za temeljnu obuku Zapovjedništva za obuku i doktorinu;
5. **18. 3. 2010.** - **Vojarna "Miloš Obilić", Pale**, posjet Bojni za vezu Brigade taktičke potpore;
6. **25. 3. 2010.** - **Vojarna "Kosova", Goražde**, posjet Trećoj pješačkoj bojni Četvrte pješačke brigade. U ovom posjetu vojnog povjerenika sudjelovao je i brigadir Matija Aračić, vojni ataše Veleposlanstva Republike Hrvatske u BiH. Tom prigodom upriličen je i sastanak s premijerom Bosansko-podrinjskog kantona Nazifom Uručijem, te ministrom za braniteljska pitanja Dževadom Adžemom;
7. **1. 4. 2010.** - **Vojarna "Josip Karimović Grabo", Žepče**, posjet Topničkoj bojni Pete pješačke brigade;
8. **8. 4. 2010.** - **Vojarna "7. muslimanske brigade", Zenica**, posjet Prvoj pješačkoj bojni Pete pješačke brigade;
9. **14. 4. 2010.** - **Vojarna "Travnik", Travnik**, posjet zapovjedništvu KoiD-a i CPR-a,
10. **22. 4. 2010.** - **Vojarna "Butile", Sarajevo**, posjet glavnoj logističkoj bazi i Osmoj bojni logističke potpore Zapovjedništva logistike;
11. **6. 5. 2010.** - **Vojarna "Miralem Jugo", Mostar**, posjet Topničkoj bojni Četvrte pješačke brigade;
12. **8. 5. 2010.** - **Vojarna "Aerodrom Dubrave", Tuzla**, u kojoj su u sklopu istražnih radnji saslušani pripadnici Oružanih snaga BiH po čijim se pritužbama provodi istraga u Uredu;
13. **12. 5. 2010.** - **Vojarna "Kozara", Banja Luka**, nazočenje obilježavanju 5. godišnjice Treće pješačke (Republika Srpska) pukovnije Oružanih snaga BiH;
14. **13. 5. 2010.** - **Vojarna "Božan Šimović", Čaplina**, posjet zapovjedništvu i jedinici Četvrte pješačke brigade i Četvrte bojne logističke potpore;
15. **20. 5. 2010.** - **Vojarna "Bilećki borci", Bileća**, posjet Drugoj pješačkoj bojni Četvrte pješačke brigade;
16. **7. 6. 2010.** - **Vojarna "Kozara", Banja Luka**, posjet Zapovjedništvu za potporu Oružanih snaga BiH, Zapovjedništvu za upravljanje osobljem, Zapovjedništvu i jedinici Šeste pješačke brigade, te Zapovjedništvu i jedinici brigade zračnih snaga i protuzračne obrane;
17. **7. 6. 2010.** - **Vojarna "Mahovljani", Banja Luka**, posjet Prvom helikopterskom skvadronu, Bojni za letачku potporu Brigade zračnih snaga i protuzračne obrane, te Sedmoj bojni logističke potpore Zapovjedništva logistike;

18. **8. 6. 2010.** - **Vojarna "Mika Bosnić", Banja Luka**, posjet Centru za borbene simulacije, Centru za borbenu obuku i mehaniziranoj bojni, te Zapovjedništvu za obuku i doktrinu;
19. **21. i 22. 6. 2010.** - **Vojarna "Adil Bešić", Bihać**, posjet Drugoj pješačkoj bojni Šeste pješačke brigade za vrijeme kojega je upriličen i sastanak s predstavnicima lokalne vlasti, i to s predsjedateljem Općinskoga vijeća Bihać Ivanom Pršom i njegovim suradnicima;
20. **22. 6. 2010.** - posjet Drugoj satniji Prve pješačke bojne Šeste pješačke brigade stacionirane u Prijedoru, **vojarna "Žarko Zgonjanin"**. Tom prigodom utvrđeno je da su uvjeti života i rada na ovoj lokaciji iznimno loši te se mogu kvalificirati i nedospustivima. U idućem je razdoblju neophodno tražiti mogućnosti za renoviranje ove lokacije kako bi pripadnici Oružanih snaga BiH koji su tu raspoređeni imali jednake uvjete rada kao i na drugim lokacijama. U vezi s ovim posjetom bit će izrađeno pojedinačno izvješće i izdana preporuka;
21. **8. 7. 2010.** - **Vojarna "Aerodrom Dubrave", Tuzla**, posjet Zapovjedništvu i jedinici Pete pješačke brigade, Petoj brigadi Logističke potpore i Oklopnoj bojni i satniji ABKO brigade Taktičke potpore;
22. **21. 7.2010.** - **Vojarna "Vojvoda Stepa Stepanović", Bijeljina**, posjet Trećoj pješačkoj bojni Pete pješačke brigade;
23. **22. 7. 2010.** - **Vojarna "Sinovi Posavine", Orašje**, posjet Trećoj pješačkoj bojni Šeste pješačke brigade;
24. **15. 9. 2010.** – **posjet tehničkoj radionici za remont i održavanje streljiva – TRROM** koja je u sklopu Glavne logističke baze smještena u Doboju;
25. **15. 9. 2010.** - **Vojarna "Vojvoda Ratomir Putnik", Doboju**, posjet zapovjedništvu Logistike dijela GLB-a i Topničkoj bojni Šeste pješačke brigade;
26. **16. 9. 2010.** - **Vojarna "Zdravko Čelar", Derventa**, posjet Inženjerijskoj bojni Brigade taktičke potpore;
27. **20. 9. 2010.** **nazočenje taktičkoj vježbi bojevog gađanja, održanoj na poligonu "Manjača" u Banjoj Luci.**

5. SURADNJA S DRUGIM INSTITUCIJAMA BIH

Obavljajući poslove iz svoje nadležnosti, vojni povjerenik imao je uspješnu suradnju s:

1. Ministarstvom obrane BiH,
2. Zajedničkim stožerom Oružanih snaga BiH,
3. Glavnim inspektoratom Ministarstva obrane BiH,
4. Institucijom ombudsmana za ljudska prava BiH,
5. udrugama i nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima zaštite ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Posebno se mora istaknuti dobra suradnja sa Zajedničkim kolegijem obaju domova Parlamentarne skupštine BiH, Zajedničkim povjerenstvom za obranu i sigurnost BiH te Tajništvom Parlamentarne skupštine BH. Svi oni pružili su značajnu potporu i pomoć vojnom povjereniku u ostvarivanju njegovih zakonskih ovlasti.

Također, vojni povjerenik imao je izuzetnu suradnju s međunarodnim organizacijama u Bosni i Hercegovini, i to s:

1. Misijom OESS-a u Bosni i Hercegovini,
2. USAID-ovim Projektom jačanja parlamenta u BiH,
3. UNDP-em,
4. Centrom za parlamentarni nadzor - DCAF,
5. Udrugom vojnih atašea akreditiranih u Bosni i Hercegovini.

U nastavku dajemo pregled najznačajnijih realiziranih ili planiranih aktivnosti s navedenim organizacijama.

5.1. Suradnja s Misijom OESS-a u Bosni i Hercegovini

Misija OESS-a u Bosni i Hercegovini u 2010. godini podržala je vojnog povjerenika u aktivnosti obilaska vojarni i jedinica Oružanih snaga BiH. Osim osoblja iz sjedišta Misije u Sarajevu, vojnog povjerenika pratili su i predstavnici terenskih ureda Misije u cijeloj Bosni i Hercegovini, čime su dodatno osnažili značaj zaštite ljudskih prava u Oružanim snagama BiH. Ujedno, bila je to prilika za isticanje potrebe i značaja jačanja suradnje lokalne zajednice na čijemu su teritoriju razmještene jedinice i Oružanih snaga BiH, radi jačanja povjerenja u sustav Oružanih snaga BiH.

Vojni povjerenik je, uz potporu i pomoć Misije, organizirao konferenciju o temi "Značaj i uloga parlamentarnog vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine u zaštiti ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta", koja je 19. 10. 2010. održana u Sarajevu. Poseban značaj ovoj konferenciji svojim je sudjelovanjem dao njemački vojni povjerenik Hellmut Königshaus. Neke od poruka konferencije tiču se potrebe:

- I. prepoznavanja nedostataka u zakonskim odredbama i propisima i potrebe osiguranja usuglašenosti zakonskih odredaba i internih vojnih propisa s pravima koja proizlaze iz Europske konvencije o ljudskim pravima;
- II. razvijanja svijesti pripadnika oružanih snaga o njihovim pravima, pri čemu pripadnicima oružanih snaga moraju biti dostupne sve informacije o njihovim pravima kroz obuke, interni akti Ministarstva obrane BiH i Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH ili pak na druge načine;
- III. razvijanja osjetljivosti zapovjednika po pitanju prava njihovih podređenih.

5.2. Suradnja s USAID-ovim Projektom jačanja parlamenta u Bosni i Hercegovini

Osoblje ove organizacije, zajedno s direktorom Christijanom Hauptom, pružili su izuzetno vrijednu stručnu pomoć u uspostavi Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH te izradi podzakonskih akata koji su bili uvjetom za početak provođenja nadležnosti i ovlasti vojnog povjerenika BiH. Istodobno, USAID-ov Projekt jačanja parlamenta u Bosni i Hercegovini financirao je prijam u povodu promocije prvog parlamentarnog vojnog povjerenika, koji je održan 28. 1. 2010., te posjet vojnog povjerenika Bosne i Hercegovine vojnom povjereniku njemačkog Bundestaga, što je bila prilika za uvid u rad i funkcioniranje ove iznimno respektabilne organizacije, a id sa stečena iskustva primijene u Bosni i Hercegovini. Također je vrijedna spomena i činjenica da je ova organizacija preuzela ulogu posrednika u realizaciji projekta kojim je financirano opremanje Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH od strane Ministarstva obrane, civilne zaštite i sporta Švicarske Konfederacije.

Općenito se može istaknuti da je USAID-ov Projekt jačanja parlamenta u Bosni i Hercegovini imao najznačajniju ulogu u uspostavljanju institucije vojnoga povjerenika, a ova je uspješna suradnja nastavljena i tijekom cijele 2010. godine.

5.3. Suradnja s UNDP-em u Bosni i Hercegovini

Doprinos razvoju Ureda vojnog povjerenika BiH te samome radu vojnoga povjerenika dao je i UNDP u Bosni i Hercegovini. Vojni povjerenik je uz pomoć ove organizacije 10. 5. 2010. organizirao prijam za sve vojne atašee akreditirane u Bosni i Hercegovini. Bila je to prilika za promoviranje uspješne suradnje s vojno-diplomatskim zborom u Bosni i Hercegovini, te prezentiranje rada vojnog povjerenika uz razmjenu mišljenja o dogradnji sustava zaštite prava pripadnika Oružanih snaga BiH.

UNDP je izrazio spremnost za izradu projekta pomoći vojnom povjereniku, kojim bi između ostaloga bilo obuhvaćeno i financiranje dvije stručne osobe za rad u Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, što će biti od nemjerljivog značaja za daljnji razvoj Ureda. Ovaj projekt bit će realiziran u 2011. godini.

5.4. Suradnja s Centrom za parlamentarni nadzor (DCAF)

Potporu i spremnost za pomoć vojnom povjereniku izrazio je i DCAF, koji će u idućem razdoblju financirati rad jednoga pravника u Uredu parlamentarnog vojnog povjerenika. Uzimajući u obzir i doprinos UNDP-a, u idućem će razdoblju biti znatno ojačani kapaciteti Ureda, a time i ojačano djelovanje vojnog povjerenika.

Na kraju se posebno mora naglasiti spremnost **Ministarstva obrane, civilne zaštite i sporta Švicarske Konfederacije** da financira opremanje Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH. Ovaj je projekt realiziran u veljači 2011. godine, a Ured je opremljen izuzetno vrijednom opremom koja je bila neohodna za redovit rad vojnog povjerenika i osoblja angažiranog u Uredu.

6. SASTANCI I DRUGE AKTIVNOSTI VOJNOG POVJERENIKA

S ciljem promicanja uloge i značaja institucije vojnog povjerenika u Bosni i Hercegovini, posebno zbog činjenice da je ovo prva institucija ovakve vrste u regiji, vojni povjerenik upriličio je sljedeće sastanke:

1. 10. 2. 2010. sastanak sa general-bojnikom Bernhardom Bairom, zapovjednikom EUFOR-a u Bosni i Hercegovini;
2. 16. 2. 2010. sastanak s vjerskim velikodostojnicima u Oružanim snagama BiH i to: jerejem Slađanom Vlajićem, don Tomom Kneževićem i vojnim muftijom Ismailom Smajilovićem. Tema sastanka bila je "Organiziranje vjerskih aktivnosti u Ministarstvu obrane BiH i Oružanim snagama BiH, vjerske slobode i briga o vjerskom životu pripadnika Oružanih snaga BiH";
3. 18. 2. 2010. sastanak sa brigadnim generalom Johnom W. Bullardom, zapovjednikom Stožera NATO-a u BiH;
4. 5. 3. 2010. sastanak s potpukovnikom Vladimirom Kabaivanovim, vojnim atašedom Republike Bugarske u Bosni i Hercegovini,

5. 5. 3. 2010. sastanak s Amnom Berbić, voditeljicom Odjela za ljudska prava i pravdu Razvojnog programa Ujedinjenih naroda u BiH (UNDP). Naglašena je spremnost UNDP-a da tijekom provedbe višegodišnjih projekata osnaži i ojača ulogu Ureda;
6. od 9. do 12. 3. 2010., na poziv Bundestaga i vojnog povjerenika Bundestaga g. Reinholda Robbea, vojni povjerenik sa suradnicom Almom Tajić i direktorom USAID PSP u BiH Christianom Hauptom boravio je u službenom posjetu Bundestagu, Njemačka. Težište posjeta bila je prezentacija načina i uvjeta rada vojnog povjerenika Bundestaga, te je u skladu s tim koncipiran i program posjeta;
7. 17. 3. 2010. posjet Rolfa Lenza, švicarskog veleposlanika u BiH, i pukovnika Martina Transhlera, vojnog atašea u Veleposlanstvu Švicarske u BiH. Tijekom ovoga posjeta utvrđene su aktivnosti na realizaciji projekta opremanja Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika, koji vodi predstavnik Ministarstva obrane Švicarske dr. Christian Catrina;
8. 19. 3. 2010. vojni povjerenik primio je u posjet brigadira Antuna Tunju, obrambenog atašea Veleposlanstva Republike Slovenije u BiH, i brigadira Matiju Aračića, vojnog atašea Veleposlanstva Republike Hrvatske u BiH. Tijekom susreta s brigadirom Tunjom, koji obnaša funkciju tajnika Udruge vojnih atašea u Bosni i Hercegovini, i brigadirom Aračićem, zamjenikom tajnika Udruge, vojni povjerenik razgovarao je o mogućnostima suradnje s Udrugom vojnih atašea u BiH;
9. 1. 4. 2010. - sastanak s Rohanom Mawellom, voditeljem Političko-vojnog savjetodavnog odjela Stožera NATO-a u Sarajevu;
10. 8. 4. 2010. - vojni povjerenik bio je nazočan svečanosti u povodu potpisivanja Ugovora između Ministarstva obrane BiH i Svete Stolica o dušobrižništvu katoličkih vjernika u Oružanim snagama BiH;
11. 9. 4. 2010. - predstavnik Ureda bio je nazočan savjetovanju o temi "Prijenos znanja o uvođenju sustava održivog upravljanja okolišem u obrambene sustave demokratskih zemalja", održanom u Prijedoru;
12. 9. 4. 2010. - sudjelovanje u obilježavanju 5. godišnjice Prve pješačke (gardijske) pukovnije Oružanih snaga BiH, održane u Kiseljaku;
13. 15. 4. 2010. - sudjelovanje u obilježavanju 5. godišnjice Pješačke (rendžerske) pukovnije Oružanih snaga BiH, održane u Bihaću;
14. 21. 4. 2010. - sudjelovanje na seminaru o temi "Kodeks o vojnopolitičkim aspektima sigurnosti", održanom u Sarajevu u organizaciji OESS-a. Tom prilikom vojni povjerenik održao prezentaciju o značaju i ulozi vojnog povjerenika u zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda pripadnika Oružanih snaga BiH;
15. 22. 4. 2010. - vojni povjerenik je u Pazariću bio nazočan svečanom potpisivanju Ugovora o profesionalnoj vojnoj službi u Oružanim snagama BiH za 296 novih vojnika;
16. 29. 4. 2010. - sudjelovanje na radionici o uništavanju viška naoružanja u Bosni i Hercegovini, održanoj u Mostaru u organizaciji UNDP-a i Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH;
17. 23. 6. 2010. - sastanak s predstavnicima Parlamentarne skupštine NATO-a za vrijeme njihovog posjeta Zajedničkom povjerenstvu za obranu i sigurnost BiH;
18. 15. 6. 2010. - sastanak s izvršnim predsjednikom Komisije Parlamenta Austrije za oružane snage Antonom Gaálom i voditeljem Ureda Komisije Parlamenta Austrije za oružane snage Austrije Karlom Schneemannom. Tom

- je prigodom vojnom povjereniku uručena plaketa kao znak sjećanja na Drugu međunarodnu konferenciju institucija ombudsmana za oružane snage, održanoj u travnju u Beču. Tijekom susreta gosti iz Austrije izrazili su podršku radu vojnog povjerenika i uputili mu poziv za posjet austrijskom parlamentu i parlamentarnoj komisiji za oružane snage radi upoznavanja sa zaštitom ljudskih prava vojnika te načelima i postupcima koji se primjenjuju u Austriji;
19. 2. i 8. 9. 2010. - sastanci s predstavnicima Misije OESS-a u BiH, Odjel za sigurnosnu suradnju, na kojima su obavljene pripremne konzultacije i pripreme za konferenciju o temi "Značaj i uloga parlamentarnog vojnog povjerenika BiH u zaštiti ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta". Dogovoren je datum održavanja konferencije, i to 19. 10. 2010. godine;
 20. 10. 9. 2010. - radni sastanak s general-pukovnikom Miladinom Milojevićem, načelnikom Zajedničkog stožera Oružanih snaga BiH;
 21. 13. 9. 2010. - sastanak s predstavnicima Internacionalne lige humanista;
 22. 21. 9. 2010. sastanak s Yuriem Afanasievim, rezidentnim predstavnikom Razvojnog programa Ujedinjenih naroda u Bosni i Hercegovini (UNDP). Gospodin Afanasiev informiran je o aktivnostima koje se provode s ciljem unapređenja rada Ureda, te primjeni Zakona o parlamentarnom vojnom povjereniku BiH i jačanja vladavine prava, zaštite ljudskih prava i sloboda vojnih osoba i kadeta. Vojni povjerenik upoznao je predstavnika UNDP-a da je BiH jedina zemlja u regiji koja ima Ured parlamentarnog vojnog povjerenika, te na taj način zakonski regulira ljudska prava i slobode vojnih osoba. Yuri Afanasiev izrazio je zadovoljstvo što u BiH postoji ovakav ured te iskazao svesrdnu potporu UNDP-a.
 23. 22. 9. 2010. - vojni povjerenik posjetio je Ministarstvo obrane BiH i održao sastanak s predstavnicima vjerskih službi u Oružanim snagama BiH, i to s: vojnim muftijom Ismajilom Smajilovićem, jerejem Slađanom Vlajićem i don Tomom Kneževićem.
 24. 29. 9. 2010. vojni povjerenik posjetio je Instituciju ombudsmana za zaštitu ljudskih prava BiH, gdje je održao sastanak s ombudsmanima Jasminkom Džumhur i Nives Jukić, na kojemu je analizirana dosadašnja suradnja i utvrđene aktivnosti za iduće razdoblje;
 25. od 31. 9. do 1. 10. 2010. polaznici *NATO Defense Collegea* boravili su u studijskom posjetu Ministarstvu obrane BiH i Parlamentarnoj skupštini BiH, tijekom kojega je vojni povjerenik imao priliku prezentirati instituciju parlamentarnog vojnog povjerenika BiH kao novi vid parlamentarnog nadzora nad Oružanim snagama BiH s aspekta zaštite pojedinačnih prava i sloboda pripadnika Oružanih snaga BiH.

7. SEMINARI, RADIONICE, POSJETI

7.1. Seminari i radionice

Vojni povjerenik u izvještajnom je razdoblju sudjelovao na sljedećim seminarima i radionicima:

1. od 16. do 18. 6. 2010. - Treći strateški vojno-politički seminar, održan u Sarajevu u organizaciji Misije OESS-a u BiH, Ministarstva obrane BiH i Glavnostožernog fakulteta njemačkih oružanih snaga;
2. od 27. do 29. 6. 2010. - konferencija o temi "Parlamentarni nadzor sigurnosnog sektora zemalja jugoistočne Evrope", održana u Sarajevu u organizaciji RACVIAC-a, Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH i Misije OESS-a u BiH;
3. Regionalna konferencija o izvozu i uvozu naoružanja i vojne opreme, te uništavanju viška naoružanja, održana u Sarajevu.

7.2. Posjeti vojnog povjerenika

Vojni povjerenik je, na poziv Bundestaga i vojnog povjerenika Bundestaga g. Reinholda Robbea, boravio u službenom posjetu Bundestagu, Njemačka, u razdoblju od 9. do 12. 3. 2010. godine.

Imajući u vidu činjenicu da institucija vojnog povjerenika Bundestaga ima tradiciju dugu 50 godina, te da je u segmentu zaštite ljudskih prava i sloboda vojnih osoba njemački model spada među najrazvijenije modele na svijetu, ovaj je posjet imao višestruki značaj u radu Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH, a naročito u sljedećim segmentima:

- pružena je mogućnost da se kroz radne aktivnosti vojnog povjerenika Bundestaga, koje su bile sastavni dio programa posjeta, u najkraćem sažme cjelokupan djelokrug vojnog povjerenika, od njegovog posjeta vojarni i jedinici do načina rada njega i njegovog osoblja u instituciji vojnog povjerenika Bundestaga;
- budući da je izgradnja kapaciteta Ureda parlamentarnog vojnog povjerenika BiH tek u početnoj fazi, a samim time i utvrđivanje radnih procedura, posjet je pružio mogućnost da se izravnim sudjelovanjem u radu vojnog povjerenika Bundestaga dio najbolje prakse preuzme i u Uredu;
- položaj ureda vojnog povjerenika u Bundestagu, postupak predlaganja i donošenja proračuna za potrebe ureda, način raspolaganja sredstvima i raspodjela nadležnosti administracije ureda i administracije Bundestaga, a sve u cilju osiguranja zakonski zajamčene samostalnosti vojnog povjerenika;
- poseban segment koji će koristiti Uredu u budućem radu jest pitanje zaštite ljudskih prava i sloboda sudionika vojnih misija izvan Bosne i Hercegovine, čemu vojni povjerenik Bundestaga posvećuje posebnu pozornost, te u skladu s tim već ima izgrađenu praksu.

Posebno je značajno i sudjelovanje vojnog povjerenika na Drugoj međunarodnoj konferenciji institucija ombudsmana za oružane snage – ICOAF, koja je održana od 25. do 28. 4. 2010. u Beču, Republika Austrija. Tema konferencije bila je "Uloga institucija ombudsmana u

promicanju i zaštiti ljudskih prava kadrova oružanih snaga i veterana", u okviru koje je usvojena deklaracija pod nazivom *Bečki memorandum*.

Zajedno s članovima Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH, vojni povjerenik boravio je u službenom posjetu Hrvatskome saboru, Ministarstvu obrane i Glavnom stožeru Republike Hrvatske, koji je realiziran od 9. do 11. 6. 2010. u organizaciji Misije OESS-a u BiH.

Naposljetku, na poziv Antona Gaala, izvršnog predsjedatelja Komisije Parlamenta Austrije za oružane snage, vojni povjerenik boravio je u službenom posjetu ovoj komisiji 25. i 26. 11. 2010. godine.

Na kraju, valja istaknuti da je vojni povjerenik, i pored teškoća u radu (nedovoljan broj zaposlenika, prostorije, poseban režim rada u Uredu koji je dijametralno različit od rada Parlamentarne skupštine BiH, potreba za vlastitom sistematizacijom radnih mjesta Ureda budući da se radi na osjetljivim pitanjima, financijska neovisnost) u okviru redovitih aktivnosti, svakodnevno održavao sastanke s pripadnicima Oružanih snaga BiH koji su iskazali interes i potrebu da razgovaraju s njim.

Istodobno je vojni povjerenik bio nazočan svim sjednicama Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost BiH, Zastupničkog doma i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH.

PARLAMENTARNI
VOJNI POVJERENIK
Boško Šiljegović